

یک ترم کاردرمانی به صورت مجازی گذشت: چه تجربیاتی از کووید ۱۹ آموختیم؟

مسعود غریب^۱سید علی حسینی^۲

One Semester of Occupational Therapy Passed Virtually: What Experiences Did We Learn from Covid-19?

Masoud Gharib¹,Seyed Ali Hosseini²¹ Assistant Professor, Department of Occupational Therapy, Orthopedic Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran² Professor, Department of Occupational Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran

سردبیر محترم

در زمینه برگزاری واحدهای عملی به ویژه تکنیک‌های حرکت درمانی و مداخلات درمانی در اختلالات روان قطعاً چنانچه ما قادر به برگزاری کلاس‌های شبیه‌سازی شده برای بیمار و انجام تمرینات و ارزیابی‌ها می‌بودیم در پیشبرد مهارت‌های بالینی دانشجویان موفق‌تر بودیم. به عنوان مثال یک کلاس آنلاین را با پنج اتاق تصور کنید. در هر اتاق یک بازیگر وجود دارد که یک بیمار شبیه‌سازی شده است. هر بیمار شبیه‌سازی شده در هر جلسه ۲۰ دقیقه‌ای یک دانشجوی کاردرمانی ملاقات می‌کند. دانشجو موظف است ضمن انجام ارزیابی خود، برنامه درمانی همراه با استدلال بالینی را ارائه دهد. بی‌تردید برگزاری چنین نمونه‌ای نیاز به زیر ساخت‌های مناسب دارد(۱).

در دروسی از قبیل ارزیابی قدرت عضلانی هر چند وجود تصاویر در نحوه انجام ارزیابی مناسب است ولی

با ورود بیماری Covid-19 اساتید دانشگاه‌ها موظف شدند تا کلیه فعالیت‌های تدریس و ارزیابی دانشجویان را به صورت آنلاین برگزار نمایند. در نتیجه تمامی کلاس‌های تئوری و بخشی از کلاس‌های تئوری-عملی برای محیط آموزش مجازی (سامانه نوید) تطبیق داده شد. این اولین باری بود که برای کاردرمانی کلاس‌های آنلاین برگزار می‌شد و تجربیاتی برای اساتید و همچنین برای دانشجویان به همراه داشته است و بدون شک از دیدگاه سازمانی، هر دانشگاه به دنبال درک تجربه دانشجویی و کشف آن‌چه می‌تواند به عنوان یادگیری آنلاین در آینده حفظ شود، خواهد بود.

از دیدگاه دانشجویان چنانچه تمامی دروس تئوری و تئوری-عملی در همان ساعات برنامه درسی که از قبل زمانبندی شده بود، به صورت آنلاین انجام می‌شد در مدیریت زمان و انگیزه آنان می‌توانست تاثیرگذار باشد.

E-mail: Gharib_masoud@yahoo.com

مؤلف مسئول: مسعود غریب - ساری: دانشگاه علوم پزشکی مازندران، مرکز تحقیقات ارتوپدی

۱. استادیار، گروه کاردرمانی، مرکز تحقیقات ارتوپدی دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

۲. استاد، گروه کاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۳/۶ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۹/۳/۱۳ تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۴/۲

فقدان وجود یک نرم‌افزار آموزشی و یا ویدئو تصویری کاملاً مشهود بود.

در خصوص برگزاری واحدهای "کارآموزی در عرصه" نیز با توجه به استقبال کم خدمت‌گیرندگان بهتر است هر چه سریع‌تر به سمت کلاس‌های شبیه‌سازی شده یا استفاده از خدمات سلامت از دور (Telehealth) و توانبخشی از دور (Telerehabilitation) حرکت نماییم (۳،۲). چراکه با وجود پاندمی، توانخواه از حضور در کلینیک‌های توانبخشی امتناع ورزیده و از سوی دیگر نیز درمان‌چهره به چهره هم برای توانخواه و هم تراپیست حتی با رعایت پروتکل‌های بهداشتی ریسک بالایی خواهد داشت.

آنچه در زمینه "کارآموزی‌های در عرصه" در آینده نیاز است که مطرح شود، استفاده از یادگیری ترکیبی (Blended Learning) می‌باشد که رویکردی ارجح به حساب می‌آید (۴). از آنجایی که اکثر آموزش‌های "کارآموزی‌های در عرصه" دانشجویان در مراکز وابسته به بهزیستی صورت می‌پذیرد و با وجود بیماری Covid-19 مراکز بهزیستی نیز یا تعطیل اعلام شده‌اند یا موظفند با ۱۰ درصد ظرفیت فعالیت نمایند، بنابراین ادغام آموزش آنلاین با آموزش حضوری و سنتی می‌تواند در افزایش مهارت و کفایت دانشجویان کاردرمانی موثر باشد (۱).

از آنجا که این تغییرات در کاردرمانی در یک بازه زمانی کوتاه و تحت شرایط خاص انجام شده است باید برای تصمیم‌گیری در آینده، تأثیر محیط یادگیری و نتایج یادگیری را در نظر بگیریم، تا متوجه شویم که تعمیم‌پذیری برای دانشجویان کاردرمانی صورت پذیرفته است. از سویی دیگر باید در جهت از بین بردن نابرابری‌ها گام برداریم. به عنوان مثال دانشجویان کاردرمانی که به رایانه یا اینترنت در خانه دسترسی ندارند از آموزش محروم می‌شوند، این موضوع به ویژه در بحران Covid-19 هنگامی که اکثر گزینه‌های جایگزین برای دسترسی به رایانه و اینترنت در دسترس نباشد، مانند کتابخانه‌های عمومی، پردیس‌های دانشگاه یا کافی‌نت‌ها قابل توجه است.

همچنین ممکن است دانشجویان کاردرمانی در این

شرایط با چالش‌هایی چون مهارت‌های خود تنظیمی، مدیریت زمان و انگیزه مواجه شوند چرا که با وجود تعطیلات زیاد، روتین‌ها و برنامه‌ریزی‌ها دچار مشکل خواهد شد و به نوعی جدایی و دوری از درس‌پدیدار می‌گردد. چالش‌هایی از قبیل سواد فناوری و شایستگی، کفایت تکنولوژیکی و پیچیدگی تکنولوژیکی برای دانشجویان کاردرمانی و نیز اساتید کاردرمانی از نکات مهم است (۵). زیرا هر اندازه شناخت و مهارت استفاده از تکنولوژی بیش‌تر باشد علاوه بر افزایش رغبت به آموزش مجازی، استفاده از انواع نرم‌افزارهای آموزش مجازی بیش‌تر و به دنبال آن رایانه محتوای آموزشی نیز بهتر خواهد بود.

در پایان، آموزش کاردرمانی در دوره‌ای به صورت مجازی پیش رفته است. اساتید و دانشجویان کاردرمانی نشان داده‌اند که می‌توانند دوره‌ها و برنامه‌ها را با قالب مجازی و آنلاین تطبیق دهند و بدون شک هر دو گروه مهارت‌های قابل انتقال را در این محیط کسب کرده و خواهند کرد و این امر در صورتی محقق می‌شود که مطالب بیان شده فوق و زیرساخت‌های لازم فراهم شود. شاید لازم است تغییراتی در کوریکولوم‌های آموزشی ایجاد گردد و یا کوریکولوم‌های آموزش مجازی برای کاردرمانی طراحی شود. همچنین در خصوص دروس عملی، طراحی و ساخت نرم‌افزارها و ویدئوهای بومی سازی شده می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد.

با این حال، لازم است به یاد داشته باشید که این تغییر به صورت بسیار سریع اتفاق افتاد، بنابراین لازم است در آموزش، رویکرد مبتنی بر شواهد را در پیش بگیریم، چرا که امکان آموزش عملی و کسب مهارت برای دانشجو در چنین شرایطی با کاستی‌هایی مواجه است.

تحقیقات متعددی لازم است تا مشخص شود چه مؤلفه‌های مجازی و آنلاینی می‌تواند در حمایت از پیشرفت دانش، مهارت‌ها و کفایت‌های بالینی در کاردرمانی موثر باشد. از بیماری Covid-19 آموختیم باید انعطاف‌پذیر باشیم و هر چه سریع‌تر باید به سمت توانبخشی از دور حرکت نماییم.

References

1. Gustafsson L. Occupational therapy has gone online: What will remain beyond COVID-19?. *Aust Occup Ther J* 2020; 67(3): 197-198.
2. Renda M, Lape JE. Feasibility and effectiveness of telehealth occupational therapy home modification interventions. *International Journal of Telerehabilitation* 2018; 10(1): 3.
3. Breeden LE. Occupational therapy home safety intervention via telehealth. *International Journal of Telerehabilitation* 2016; 8(1): 29-40.
4. Smith K, Hill J. Defining the nature of blended learning through its depiction in current research. *Higher Education Research & Development* 2019; 38(2): 383-397.
5. Rasheed RA, Kamsin A, Abdullah NA. Challenges in the online component of blended learning: A systematic review. *Computers & Education* 2020; 144: 103701.